

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
5

POPYT NA ŻYWNOŚĆ

stan i perspektywy

ISSN 1641-2664

ANALIZY
RYNKOWE

GRUDZIEŃ 2004

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Ogólne tendencje w rozwoju popytu na żywność – *K. Świetlik*
- III. Dotychczasowy i przewidywany popyt na podstawowe produkty żywnościowe
  1. Mięso i przetwory – *K. Świetlik*
  2. Produkty zbożowe – *W. Łopaciuk*
  3. Mleko i przetwory – *K. Świetlik*
  4. Owoce i przetwory – *E. Rosiak*
  5. Warzywa i przetwory – *E. Rosiak*
  6. Ziemniaki – *E. Rosiak*
  7. Cukier i wyroby cukiernicze – *Z. Smoleński*
  8. Tłuszcze jadalne – *K. Świetlik*
  9. Jaja – *K. Świetlik*
  10. Ryby i przetwory – *J. Seremak-Bulge*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

dr Krystyna Świetlik

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-707

mgr Wiesław Łopaciuk

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-719

dr Ewa Rosiak

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-595

dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-666

prof. dr hab. Zygmunt Smoleński

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 826-75-53

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 29.11.2004 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w grudniu 2005 r.

REASUMPCJA

W 2003 r. spożycie indywidualne z dochodów osobistych w sektorze gospodarstw domowych (według rachunków globalnych) zwiększyło się, w porównaniu z 2002 r., o 3,1%, wobec 3,3% odpowiednio przed rokiem. Wzrost spożycia indywidualnego był mniejszy niż PKB (3,8%), lecz, podobnie jak w 2002 r., przewyższał dynamikę wzrostu siły nabywczej dochodów do dyspozycji brutto gospodarstw domowych (2,4%). Wzrostowi konsumpcji sprzyjały głównie: niska inflacja oraz znaczący wzrost dochodów z pracy najemnej i świadczeń społecznych. W 2003 r. na spożycie indywidualne gospodarstwa domowe przeznaczyły 90,8% nominalnych dochodów do dyspozycji brutto, tj. o 0,5 pkt. procentowego więcej niż w roku poprzednim. Wzrost spożycia znalazł odzwierciedlenie w rozwoju popytu na żywność. Spożycie żywności z dochodów osobistych zwiększyło się w 2003 r., w porównaniu z 2002 r., o 1,6%. Nastąpił spadek jej udziału w całkowitej wartości spożycia indywidualnego z 20,3% w 2002 r. do 20% w 2003 r.

W I półroczu 2004 r. tempo wzrostu spożycia indywidualnego wyniosło 3,9% i było znacznie wyższe od notowanego w analogicznym okresie przed rokiem (2,5%). Globalne wydatki ludności na żywność zwiększyły się o ok. 3%. Wzrost konsumpcji nastąpił przy malejącej dynamice realnych dochodów do dyspozycji brutto gospodarstw domowych. Osłabienie trendów wzrostowych w gospodarce w III kwartale 2004 r. i związane z tym spowolnienie tempa wzrostu realnych wynagrodzeń i świadczeń społecznych wpłynęły przypuszczalnie na zmniejszenie dynamiki spożycia indywidualnego, w tym żywności w drugiej połowie roku. Szacuje się, że w całym 2004 r., w stosunku do 2003 r., spożycie indywidualne z dochodów osobistych wzrosło o ok. 3%, a żywność – o 2–2,5%. Udział wydatków na żywność w całkowitym funduszu konsumpcji indywidualnej kształtować się będzie na poziomie zbliżonym do notowanego w 2003 r.

W rządowym projekcie budżetu państwa na 2005 rok przewiduje się wzrost spożycia o 3,2%. Dynamika

spożycia indywidualnego pozostanie prawdopodobnie na poziomie z lat 2003–2004. Popyt konsumpcyjny zwiększać się będzie głównie pod wpływem rosnących dochodów i większej skłonności gospodarstw domowych do korzystania z kredytów. Spodziewane wysokie tempo wzrostu gospodarczego (5%), wzrost zatrudnienia i poprawa sytuacji dochodowej ludności stwarzają szansę utrzymania tempa wzrostu krajowego popytu na żywność na poziomie ok. 2–3%.

W 2003 r. utrzymała się, obserwowana w 2002 r., spadkowa tendencja cen żywności. Była ona efektem utrzymującej się przez większą część roku wysokiej podaży i niskich cen surowców rolniczych pochodzenia zwierzęcego, jak również warzyw i ich przetworów oraz nasilającej się bariery popytu wywołanej wysokim bezrobociem, małym przyrostem dochodów realnych gospodarstw domowych i dużym rozwarstwieniem dochodowym społeczeństwa. W 2003 r., w stosunku do roku poprzedniego, ceny żywności i napojów bezalkoholowych obniżyły się o 1,0% (wobec spadku o 0,7% w 2002 r.). Żywność była głównym czynnikiem hamującym inflację. Istotnie zmalały ceny artykułów o największym udziale w strukturze konsumpcji, tj. mięsa i wędlin w tym zwłaszcza wieprzowych oraz tłuszczów zwierzęcych surowych i topionych. Obniżyły się także ceny cukru, mąki, warzyw, mleka i produktów mleczarskich oraz ryb i przetworów rybnych. Wzrosły ceny jaj, owoców, masła, tłuszczów roślinnych, wyrobów cukierniczych, czekolady oraz pieczywa. Wzrost cen produktów spożywczych pochodzenia roślinnego był następstwem niekorzystnych zbiorów i wzrostu cen skupu zbóż, rzepaku, ziemniaków i buraków cukrowych.

Zmiana uwarunkowań produkcji rolniczej oraz wzmógł się popyt eksportowy po wejściu Polski do UE spowodowały istotny wzrost cen skupu i cen detalicznych artykułów żywnościowych w 2004 r. W okresie trzech kwartałów 2004 r. średnie ceny żywności były o 5,8% wyższe niż w analogicznym okresie przed rokiem, przy wzroście cen towarów i usług konsumpcyjnych o 3,2%. Rynek żyw-

nościowy stał się głównym czynnikiem inflacjogennym. Największy wzrost cen odnotowano na rynkach: cukru, mięsa, tłuszczów jadalnych, ryżu i produktów zbożowych.

Malejąca opłacalność eksportu z Polski oraz wzrost produkcji i podaży artykułów żywnościowych z dostaw krajowych ograniczyły wzrostowe tendencje cen detalicznych tych produktów w IV kwartale 2004 r. W I półroczu 2005 r. nastąpi dalsze osłabienie działania zewnętrznych czynników popytowych powodujących wzrost cen żywności. Przypuszczalnie zwiększą się ceny mięsa wołowego, warzyw, owoców, artykułów mleczarskich, masła oraz pozostałych tłuszczów roślinnych i zwierzęcych. Możliwa jest stabilizacja cen produktów przetwórstwa zbóż, przy spadku cen mięsa drobiowego i jaj.

W 2003 r. gospodarstwa domowe ograniczyły nominalne wydatki na żywność o 1,3% w porównaniu z rokiem poprzednim. Spadek wydatków był większy niż cen detalicznych i w efekcie realna wartość spożycia żywności (wydatków) uległa nieznacznej redukcji (o 0,3%). Udział wydatków na żywność w całkowitych wydatkach wyniósł 28,3% i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszył się o 1,2 pkt. procentowego. Obniżeniu się udziału wydatków na żywność w budżetach rodzin towarzyszyło zwiększenie odsetka wydatków na towary nieżywnościowe i usługi. Zmiana struktury cen sprawiła, że koszty usług rynkowych świadczonych dla gospodarstw domowych i koszty w zakresie towarów nieżywnościowych wzrosły bardziej niż koszty zakupu żywności. Większe wydatki „sztywne” (mieszkanie, opał, energia, ochrona zdrowia itp.) spowodowały ograniczenie przez konsumentów zakupów artykułów żywnościowych.

Z badań budżetów rodzinnych wynika, że w I półroczu 2004 r., w porównaniu z I półroczem 2003 r., przeciętne miesięczne nominalne wydatki gospodarstw domowych na żywność wzrosły o 4,6%, co było efektem głównie wydatnego podrożenia żywności. Realna ich wartość nie uległa istotnej zmianie (wzrost o 0,2%).

Z uwagi na wysoki poziom cen żywności w III kwartale 2004 r., spowolnienie dynamiki płac i dochodów ze świadczeń społecznych oraz wzrost poza żywnościowych kosztów utrzymania, tempo wzrostu nominalnych wydatków gospodarstw domowych na żywność w drugiej połowie 2004 r. będzie wolniejsze niż cen detalicznych tych towarów, a ich realna wartość w skali całego roku ulegnie redukcji o 2-3%. W 2004 r. udział wydatków na żywność w łącznych wydatkach gospodarstw domowych (w przeliczeniu na 1 osobę) ukształtuje się przypuszczalnie na poziomie ok. 27% i będzie mniejszy niż w 2003 r.

Spadek cen żywności w 2003 r. sprzyjał wzrostowi popytu. Z danych bilansowych GUS wynika, że w 2003 r., w porównaniu z 2002 r. zwiększyła się konsumpcja mięsa wieprzowego i wołowego, ryb i przetworów rybnych, jaj i tłuszczów zwierzęcych. Konsumpcja

produktów zbożowych utrzymała się na niezmiennym poziomie. Zmniejszyło się spożycie mięsa drobiowego, mleka, cukru, owoców, ziemniaków i warzyw. Wzrósł popyt na produkty żywnościowe o wyższym stopniu przetworzenia i usługi gastronomiczne. Zmalał udział samozaopatrzenia.

W 2004 r. tendencje w rozwoju spożycia wielu produktów żywnościowych były odmienne od obserwowanych w roku poprzednim. Obniżyło się spożycie mięsa wołowego i wieprzowego, przy wzroście konsumpcji drobiu. Nastąpiło zmniejszenie, stabilnej w dwóch poprzednich latach, konsumpcji artykułów zbożowych. Spadło zainteresowanie konsumentów ziemniakami. Odwróceniu uległa wzrostowa tendencja w konsumpcji jaj. Zmniejszyło się spożycie masła i pozostałych tłuszczów zwierzęcych. Zmalała także konsumpcja mleka i jego przetworów, cukru oraz dże-

mów, miodu, czekolady i wyrobów cukierniczych. Na podobnym, jak w 2003 r. poziomie, utrzymała się konsumpcja ryb i przetworów rybnych. Zwiększyło się spożycie owoców, warzyw i tłuszczów roślinnych.

Z podobnymi tendencjami należy się liczyć w I półroczu 2005 r. Obniży się konsumpcja mięsa wieprzowego i tłuszczów wieprzowych. Nadal zmniejszać się będzie spożycie wołowiny. Spadek spożycia mięsa czerwonego w dużej części zrekompenzowany zostanie poprzez wzrost spożycia drobiu. Utrzyma się spadkowa tendencja w konsumpcji cukru, masła i artykułów mleczarskich. Zmaleje konsumpcja ziemniaków, przy stabilizacji spożycia produktów zbożowych. Wzrośnie spożycie tłuszczów roślinnych, jaj, owoców i warzyw. Taka sama, lub nieco większa niż rok wcześniej, będzie konsumpcja ryb.

SUMMARY

The consumption out of personal incomes in the household sector (according to global accounts) in 2003 increased by 3,1 as compared to 2001, while the growth rate a year ago amounted to 3,3%. Although the increase in the consumption lagged behind the GDP growth (3,8%), but similarly to 2002 exceeded the rate of the households' purchasing power parity (2,4%). The consumption growth was supported mainly by: low inflation rate and significant increase of wages and salaries and social benefits. The households in 2003 allocated 90,8% of gross disposable incomes (in nominal terms), i.e. 0,5 percentage point up from the previous year. The consumption growth was mirrored in growing demand for food. Food consumption out of personal incomes in 2003 increased by 1,6%. The share of food expenditure in total personal expenditure declined from 20,3% in 2002 to 20,0% in 2003.

The rate of consumption growth in the first half of 2004 totalled 3,9%, which was considerably above the level observed in a relevant period of 2003 (2,5%). Total food expenditure increased by about 3%, which was accompanied with declining rate of gross disposable incomes in real terms. Weakening economic growth in the 3rd quarter of 2004 and thus lower rate of increase in real wages and salaries as well as social benefits will presumably result in a decline of personal consumption rate, including food consumption, in the second half of the year. The consumption out of personal incomes in the whole 2004 is expected 3% up from 2003 (food consumption up by some 2,0–2,5%). The share of food expenditure in total expenditure would remain close to the proportion observed in 2003.

The government project of the state budget for 2005 assumes the consumption growth at 3,2%. The rate of personal consumption is likely to remain unchanged at the level observed over the period of 2003–2004. Consumption demand will keep growing supported by growing incomes and increasing propensity of the households to take loans. Forecast high rate of economic growth (5%) and im-

provement in peoples' personal incomes allow to expect the rate of food demand at some 2–3%.

Similarly to 2002 food prices in 2003 kept declining, which resulted from bulk supplies of agricultural commodities and so low prices of livestock products, vegetables and vegetable products as well as from rising demand barrier caused by growing unemployment and negligible increase in household incomes in real terms. Comparing to 2002 the prices of food and non-alcoholic beverages in 2003 declined in average by 1,0%, versus a decline of 0,7% previously. Food stuffs were the main factor hampering the inflation rate. Significant decline in prices concerned food items accounting for largest shares in the consumption structure. i.e. meats and cured meats, particularly pork, and also raw and melted animal fats. The decline concerned also the prices of sugar, flour, vegetables, milk and dairy products, fish and fish products. On the other hand the prices of eggs, fruits, butter, vegetable fats, sugar products, chocolate and bread increased. The increase in the prices of crops product derivatives resulted from poor crops and increasing procurement prices of grains, rapeseed, potatoes and sugar beet.

Changes in factors affecting agricultural production together with rising demand for exports after the accession triggered considerable increases in procurement prices and so in retail prices later on in 2004. Over the first 3 quarters of 2004 food prices in average were 5,8% above the level observed in a relevant period of 2003. At the same time the inflation rate averaged 3,2%. The food market turned the main factor of inflation. The highest prices increases were reported in the case of sugar, meat, edible fats, rice and cereal products.

Declining profitability of exports together with growing domestic production and supplies of food products reduced upward tendencies in the prices in the 4th quarter of 2004. In the 1st quarter of 2005 the influence of external factors driving food prices up will be reduced. Nevertheless upward tendencies are expected in

the prices of such products as beef, vegetables, fruits, dairy products, butter and other fats. A stabilisation is expected in the prices of cereals while the prices of poultry and eggs are forecast to decline.

In 2003 the households reduced food expenditure by 1,3%. The decline in food expenditure exceeded the decline in retail prices. Therefore the value of consumption (food expenditure) in real terms was just slightly lower than in 2002 (by 0,3%).

The share of food expenditure in the household budgets in 2003 average 28,3%, which was 1,2 percentage point lower than in 2002. A contraction in the share of food expenditure went along with an increase in the proportion of spendings on non-food items and services. The change in the price structure led to greater increase in the costs of services and non-food commodities than the costs of food. The increase in inelastic expenditure (housing, heating, energy, health care, etc.) led to a reduction of food purchases.

As results from household budget survey, the expenditure on food in the first half of 2004 increased by 4,6%, which mainly resulted from considerable increase in food prices. In real terms food expenditure remained close (increase by 0,2%) to the level observed in the first half of 2003.

Reflecting high level of food prices in the 3rd quarter of 2004 (as compared to the 3rd quarter of 2003), diminishing increase in wages and salaries and social benefits as well as the growth of non-food costs of living, the rate of nominal expenditure on food in the second half of 2004 will be lower than the food price index. In the whole 2004 food expenditure in real terms would be reduced by some 2–3% and the share of food expenditure would average at about 27%, i.e. less than in 2003.

The decline in food prices observed in 2003 supported the increase in demand for food products. As results from the balance sheet data in 2003 the consumption of pork, beef, fish and fish products, eggs and

animal fats increased. The consumption of cereal products remained unchanged, while the consumption of poultry, milk, sugar, fruits, vegetables, and potatoes declined. The demand for the processed products and catering services increased. The share of self-provision declined.

The development of consumption of many food items in 2004 diverged from the trends observed in the previous year. A decline was observed in the consumption of beef, pork, while the consumption of poultry increased. Stable over the last two year consumption of cereal products declined so did the consumption of potatoes. Growing previously consumption of eggs turned reverse. Similar developments were observed in the consumption of butter and other animal fats, milk and dairy products, sugar, jams, honey, chocolate and sugar confectionery. The consumption of fish and fish products remained unchanged. On the

other hand an increase was observed in the consumption of fruits, vegetables and vegetable fats.

Similar tendencies are forecast in the first half of 2005. The consumption of pork and swine fats is likely to decline. Beef consumption would also keep declining. The decline in red meat consumption would be partly offset with forecast increase in the consumption of poultry. Downward tendency in the consumption of sugar, butter, dairy products and potatoes is to remain, while the consumption of cereal products is likely to stabilise. An increase is expected in the consumption of vegetable fats, eggs, fruits and vegetables. Fish consumption is forecast at the same level as previously or a slightly above.

Observed in 2002 upward tendency in the consumption of meat and meat products, animal fats and eggs remains in 2003. Regarding meat pro-

ducts the increase concerns mainly pork and poultry, while the consumption of beef still declines. Contrary to the consumption of vegetable fats the consumption of butter and pork fats is also increases. Sugar consumption would be reduced further. The consumption of cereal products is likely to decline as well. No changes are expected in the consumption of dairy products and vegetables, but in the case of potatoes a decline is likely to occur.

Similar tendencies are forecast for the first half of 2004. Reflecting expected decline in production and supplies the consumption of pork and pork fats is projected to decline. The decline in the consumption of red meats would be partly offset with increasing consumption of poultry. Taking into account forecast rise in exports of poultry and eggs, their rate of consumption would be lower than reported in recent years.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Rynek cukru /26/ • grudzień 2004,
2. Rynek ryb /2/ • grudzień 2004,
3. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /27/ • marzec 2005,
4. Rynek pasz /17/ • kwiecień 2005,
5. Rynek mleka /28/ • kwiecień 2005,
6. Rynek ziemniaka /27/ • kwiecień 2005,
7. Rynek drobiu i jaj /27/ • maj 2005,
8. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /21/ • maj 2005,
9. Rynek mięsa /28/ • maj 2005,
10. Rynek zbóż /28/ • czerwiec 2005,
11. Rynek rzepaku /27/ • czerwiec 2005,
12. Rynek owoców i warzyw /26/ • czerwiec 2005,
13. Rynek ziemi rolniczej /8/ • wrzesień 2005,
14. Popyt na żywność /6/ • grudzień 2005.

Prenumerata Analizy (1 zeszyt) w 2004 roku wynosi 17 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do
Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0-prefiks-22) 50-54-685, faks 827-19-60
e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
